

Полянська Г.М. Студентський музичний театр у Полтаві / Полянська Галина Миколаївна /// Молодий вчений. Спецвипуск № 12.1 (88.1). 2020. С. 47-51

УДК 792.5-057.875(477.53-25)

СТУДЕНТСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ТЕАТР У ПОЛТАВІ

Полянська Галина Миколаївна

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка

Кандидат мистецтвознавства,
доцент, доцент кафедри культурології

Анотація. Робота виконана у межах науково-дослідної теми "Полілог глобального та регіонального у формуванні соціокультурної ідентичності особистості" (номер державної реєстрації 0120U103840). Метою статті є дослідження виникнення і функціонування у Полтаві упродовж двадцяти років на базі музичного училища імені М.В.Лисенка студентського музичного театру «ПарМіКо». В історичному контексті професійного та аматорського театрального руху в обласному центрі прослідковано творчий шлях колективу, його соціальну та професійну спрямованість, названі основні роботи, мета та результати діяльності. Визначено роль в організації та діяльності колективу композитора і музикознавця, Голови Полтавського обласного осередку Національної Спілки композиторів України, диригента і громадського діяча Т. Парулава.

Ключові слова: Полтава, театр ПарМіКо, Т. Парулава, музика, творчість студентів

STUDENT MUSICAL THEATER IN POLTAVA

Polyanska Halyna Mykolayivna

Poltava National Pedagogical University named after VG Korolenko

Summary. The publication publishes the experience of the student amateur theater team. The theater originated in Poltava on the basis of the Lysenko Music School and has been operating for almost 20 years. The founders of the theater

were enthusiastic teachers V. Miroshnichenko, T. Parulava and poet S. Kolomiets. Performers - students, future professional singers, actors, instrumentalists and composers, as well as those who wanted to try their hand at directing, poetry, drama, choreography and more. The team gave young people the opportunity to find their place in the atmosphere of the theater. The purpose of the association was to create conditions for the development of talented creative youth. The theater tried to awaken the spiritual and general cultural needs of the audience, to direct the audience to solve current problems of today, to form the need for an active and healthy lifestyle. Members of the team performed at fairs, on New Year's mornings and children's protection days, in hospitals and orphanages, in schools, libraries, clubs and parks of Poltava, participated in national and interregional theater festivals.

The first work of the young theater was a rock opera based on the texts of S. Kolomiyets "Temple of Enlightenment". Through the symbolism of the protagonists, the authors tried to reveal the theme of the struggle between Good and Evil.

Among the projects of the theater, civic themes play a significant role. During the Holodomor Remembrance Days in Ukraine, members of the creative organization hold requiem lessons in secondary schools of the city, where they show the musical-poetic composition "Thirty-third Tears of Ukraine" to the music of T. Parulava and poems by Ukrainian poets. Other compositions - "Bird's House" (2011) is dedicated to new discoveries in the history of Ukraine, "Extraordinary Miracle" – concerns the environmental problems of Ukraine, and "Angel's Day in the Temple of the Days of Yahotyn" (2014), dedicated to the 200th anniversary of Taras Shevchenko.

Among the works of the Theater of different years - compositions of young actors "From the life of clowns" and "Noble duo", theatrical concerts of patriotic themes "Dedication to the Maidan and the defenders of Ukraine" and "We are Ukrainians, descendants of the Cossack family."

The amateur team allowed many students to determine their place in life.

Keywords: Poltava, Parmico Theater, Parulava, music, creativity of students.

Постановка проблеми. Сучасний стан економічних відносин вимагає від молодого спеціаліста бути готовим як до глибоких професійних вимог роботодавців, так і до творчого, креативного підходу до виконуваних завдань. Нажаль, процес вибору майбутньої діяльності студента забезпечується навчальними планами вишів не у повній мірі. Здобувачу освіти пропонується вузький напрямок практик, що не дає широкої панорами напрямів можливої роботи. Зняти цю проблему освітнього процесу, закрити прогалину практичної підготовки покликані різноманітні гуртки, групи, колективи, що створюються у навчальних закладах, але нерідко функціонують формально. Про одну з таких форм практики йдеться у пропонованій статті. Вона складається з кількох компонентів соціальної панорами: професійне та аматорське життя обласного міста; професійна музична освіта у Полтаві; діяльність ентузіастів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виходячи з названих складових, зауважимо, що перша тема ще знаходить своє висвітлення в довідкових виданнях, обласних періодичних публікаціях та на інтернет-сайтах, друга має чисто технологічне спрямування, а третя потребує великої узагальнюючої роботи дослідників історії культури.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У даній публікації зроблена спроба поєднати три складових проблеми і оприлюднити досвід роботи студентського аматорського театального колективу під орудою ентузіаста-викладача.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є оприлюднення інформації про роботу групи ентузіастів (студентів і викладачів) у напрямку пошуку майбутньої діяльності за покликом душі.

Виклад основного матеріалу. Полтава стала губернським центром 1802 року. Тоді ж почався її бурхливий розвиток, що в архітектурному будівництві пов'язаний з іменем М.А. Амвросимова, а у духовному – з

розвоєм театрального мистецтва та іменем І.П. Котляревського. 1810 року у місті було споруджено будинок першого стаціонарного театру, але ще 1808 року тут розпочав свою діяльність Полтавський вільний театр. «У 1808-1812 тут працювала трупа Й. Калиновського» [3, с.693, ст 1]. З деякими змінами у складі вона діяла до 1821 і, як вважається, поклала початок українському професійному театрові [там само]. Очолювали театральний колектив І. Котляревський та О. Імберг [3, с.751, ст 1], у ньому грали М. Щепкін, К. Соленик, М. Рибаків....[там само]. Для цього театру І.П. Котляревський написав п'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник» [3, с. 693, ст. 1]. На початку ХХ століття у місті гастролювали видатні діячі українського театру М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, П. Саксаганський, М. Садовський, М. Старицький.....[3, с. 696, с.2]. 1914 року групою артистів під орудою Л. Леонідова та П. Каганця було створене Полтавське українське драматичне товариство [3, с. 794, ст2], через кілька років тут ще виникла й Полтавська російська драматична трупа під керівництвом А. Надеждова [3, с. 732, ст 1]. Тобто вже ХІХ століття дає широку панораму театального життя міста. У 20-х – 40-х рр ХХ ст у місті діяли Полтавський театр «Рух», російськомовна «Первая советская драматическая труппа», театр «Жовтень», Полтавський оперний театр, Полтавський театр української драми ім. І.П. Котляревського, Полтавський український пересувний театр сатири «Червоний перець, Полтавський робітничо-селянський театр, пересувний театр-газета «Синя блуза», Український драматичний театр імені вирішального року п'ятирічки, Третій колгоспний театр.

Урядова політика щодо творчих організацій призвела до того, що станом на 1939 рік у місті залишилося 2 театри [3, с. 697]. Одним з них був утворений у 1936 році український музично-драматичний театр імені М.В.Гоголя.

Паралельно професійному театру розцвітало його аматорське відгалуження. Кибинці – садиба Д. Трощинського – увійшла до нашої історії, поєднавши імена Василя Гоголя (батька письменника), його драматичні

твори, аматорське театральне виконавство та меценатську діяльність [3, с.912, ст1]. Мануйлівський аматорський театр кінця 90-х рр. XIX століття славився реалістичною грою акторів-селян. Переглянути гру талановитого Якова Бородіна сюди спеціально приїздив І.Карпенко-Карий [3, с. 515, ст 1].

Аматорську лінію театрального мистецтва продовжив, зокрема, Полтавський музично-драматичний гурток – самодіяльний колектив, що діяв протягом 1911-1918 рр при міському просвітницькому будинку імені М.В. Гоголя. Головою його був Г.І. Маркевич [3, с. 764, ст. 1], а серед виконавців – М. Орел-Степняк, О. Герцик, О. Осмяловський, Т. Баленко. Частина акторів згодом влилася до Товариства драматичних акторів, окремі – до Оперного трудового колективу [там само, ст. 2]. Полтавський оперний театр діяв у 1919-1929 рр [3, с.766 ст. 2] і уславився іменами В. Верховинця, О. Єрофеева, Е-О. Юнгвальда-Хількевича, І. Козловського. Останній приклад підтверджує факт зростання аматорів у самодіяльних трупах до рівня професійних виконавців.

Аматорські колективи активно працювали у місті упродовж усього XX століття. З 1957 року при Полтавському будинку культури існує народний самодіяльний театр, при якому працює підготовча студія [3, с. 764, ст 2]. Невеликі драматичні гуртки періодично виникали у вищих Полтави

У XXI столітті до театрального контексту Полтави долучилася викладач музичного училища імені М.В. Лисенка, композитор Т. Парулава (творче ім'я – Тамара Оскоменко-Парулава), Голова Полтавського обласного осередку Національної Спілки композиторів України, музикознавець, диригент, громадський діяч. Її творчості присвячено низку публікацій, зокрема автора даної статті, вміщених у газеті «Президентський вісник» [2001, 4 грудня, № 50], часописах «Імідж сучасного педагога» [№ 8 (107), 2010], «Рідний край» [№ 2 (35), 2016], збірнику наукових праць ХДАК «Культура України» [вип 8, 2001]. «Її шлях у мистецтво починався в тісному спілкуванні з народною музикою. У традиціях родини були постійні пісенні зібрання. Мати походила з відомого роду Білокурів, і, можливо, це вплинуло

на здібності дітей: малювання та спів були улюбленими серед дитячих розваг. Старший із братів згодом обрав фах режисера, а молодший лише випадково не став професійним співаком. Про голос діда по батьковій лінії Антона Оскоменка, який співав у церкві, згадують і досі» [4, с. 144]. Одержавши музичну освіту у Полтаві, Харкові й Ростові-на-Дону, проживши близько 20 років у Грузії, вона повернулася до рідного міста, де стала викладати музично-історичні дисципліни у музичному училищі а через певний час відновила композиторську діяльність. Але між власне викладанням і музичною творчістю не давало спокою питання: де знайдуть себе молоді люди – учні, студенти? Чи на свою стежину вони стали? У юному віці так непросто визначити своє майбутнє. Досвід доводив, що не всі випускники стануть концертуючими музикантами, переможцями виконавських конкурсів, навіть вчителями музики. Як допомогти студенту визначитись? Як підлітку перевірити свої мрії? Після відкриття у музичному училищі акторського відділення думки набули завершеної форми. Потрібна практика, і не тільки виконавська, а й у суміжних сферах.

Тож 2001 року на базі Полтавського музичного училища імені М.В. Лисенка виник Молодіжний музичний театр «ПарМіКо». Дивна, на перший погляд, назва утворилася з початкових літер прізвищ трьох засновників колективу: Т.Г. Парулава стала художнім керівником театру; викладач акторської майстерності, народний артист України, актор і режисер В.П. Мірошніченко доклав своїх сил до сценічних вирішень студентських робіт, а поет С.А. Коломієць був автором текстів перших вистав. Так склалася аббревіатура – «ПарМіКо». До складу виконавців увійшли «студенти музичного училища різних відділів та Національного педагогічного університету» [2, с. 5] (в той час Полтавського педагогічного інституту імені В.Г. Короленка) – молоді люди віком від 16 до 21 року. Серед них були майбутні професійні співаки, актори, музиканти-інструменталісти та композитори, а також ті, хто хотів спробувати свої сили в режисурі, поезії, драматургії, хореографії тощо. Не нав'язуючи ролей і функцій, колектив

давав можливість молодим людям знайти своє місце в атмосфері театру. Метою об'єднання стало створення умов для розвитку талановитої творчої молоді. У публіки театр намагався пробудити духовні і загальнокультурні потреби, спрямувати глядачів на вирішення актуальних проблем сучасності, врешті засобами музично-театрального мистецтва сформувавши потребу у активному і здоровому способі життя [2]. Реалізація першого проекту дала поштовх пошукам наступних тем.

Першим досвідом роботи молодого театру стала рок-опера містерія на тексти С. Коломійця «Храм Прозріння». Прем'єра вистави відбулася 24 квітня 2001 року в залі обласної філармонії на фестивалі «Полтавська ліра». Через символіку дійових осіб – Поета, Художника, Музиканта, Мудреця, Солдата, Землі – автори намагалися розкрити тему боротьби Добра і Зла, зверталися до слухачів з болючими питаннями майбутнього нових поколінь і загалом нашого світу. Восени того ж року студентський театр було зареєстровано і він набув юридичного статусу громадського об'єднання.

Члени колективу виступали на ярмарку у Великих Сорочинцях, на новорічних ранках і днях захисту дітей, перед учнями шкіл-інтернатів області, у лікарнях і сиротинцях, у школах і парках Полтави, брали участь у всеукраїнських та міжрегіональних театральних фестивалях у Прилуках, Миколаєві, Очакові, де здобули заслужене визнання і кілька дипломів. Музично-сценічні композиції для колективу створювала Тамара Парулава. Серед них вже згадувана рок-опера на тексти С. Коломійця «Храм Прозріння» (2001), новорічна казка «Снігова королева» (2001), виставо-мюзикл «Музичне диво» (2003) (створена до 100-річчя Полтавського музучилища імені М.В. Лисенка). Перелік місць для виступів розширювався пропорційно популярності колективу. До залів загальноосвітніх шкіл, колишнього кінотеатру «Салют» додалося приміщення Полтавського літературно-меморіального музею імені В.Г. Короленка. Виставу до дня Святого Валентина сезону 2002 (реж. з.а. України А. Остапенко) глядачі

побачили у залі колишнього Палацу бавовно-прядильної фабрики (нині ОЦЕВУМ) [2].

2005 року в репертуарі театру з'явилася вистава на документальній основі – «Листи до коханої з фронту». Музичний план, укладений із пісень воєнних років та музики Д. Шостаковича, відтворював звукову ауру епохи. Спектакль був відзначений дипломом як кращий твір патріотичного спрямування на II Міжрегіональному фестивалі молодіжних театрів у місті Миколаєві (2006). Вистава з авторською музикою композиторки на слова С. Коломійця «Гримаси часу» дозволила колективу двічі стати дипломантом усеукраїнських фестивалів (у Прилуках 2005 року та в Очакові 2006 року).

Серед проектів театру значну роль посідає громадянська тематика. Кілька років поспіль у дні пам'яті Голодомору в Україні члени творчої організації проводять уроки-реквієми в загальноосвітніх школах міста, де показують музично-поетичну композицію «Тридцять третя сльоза України» на музику Т. Парулава та вірші українських поетів [4. с. 145].

Інші композиції, як, наприклад, «Хатка Птаха» (за сценарієм Т. Парулава 2011 року) присвячена новим відкриттям в історії України, «Надзвичайне диво» 2008 – екологічним проблемам, а «День Янгола у Храмі днів Яготина (на тексти С. Коломійця 2014 року) – 200-річчю Тараса Шевченка.

Музично-поетичну композицію «Ми – Українці, козацького роду нащадки» (2015), присвячену історії козацтва і сучасним захисникам України, колектив презентував у залі відділу літератури і мистецтв Полтавської обласної бібліотеки ім. І.П. Котляревського. Сценарій художнього керівника театру розкрили ведучі – студенти А. Буланова і С. Ковальов. У переддень козацького свята – Покрови Пресвятої Богородиці – вони нагадали слухачам про долю рідної країни, козацтво, духовність українців.

Драматургічним стрижнем композиції став виступ чоловічого вокального ансамблю що символізував добу козацтва. У його виконанні

звучали історична народна пісня-марш «Ой на горі та жінці жнуть», марш січових стрільців «Ой у лузі червона калина» і пісня Т. Парулава про сучасних захисників України «Нам випав бій на жеребі судьби» на вірші Марії Бойко. Прозвучали також прем'єри пісень студентів-композиторів та твір керівника театрального колективу, присвячений сучасним жінкам-волонтерам.

За роки існування театру відбулась зміна акторських поколінь – завжди болючий процес для студентських творчих колективів. «ПарМіКо» гідно подолав це випробування. На фестивалі «Дні української і європейської музики в Полтаві» театр представив творчий звіт молодих композиторів у рамках свого ювілею «Шляхом творчості – 15 років». У концерті 28 квітня 2016 прозвучали вокальні, хорові та інструментальні твори студентів музичного училища, лауреатів міжнародних конкурсів В. Солодовникова, Х. Зуєвої та А. Сидоренко). Зокрема, відбулась прем'єра вокально-хорової сценки «Один місяць сходить», студентки III курсу А.Сидоренко і обробка української народної пісні «Хилітеся, густі лози» В. Солодовникова.

26 лютого 2017 року у відділі літератури та мистецтв обласної бібліотеки відбулося музично-театралізоване дійство «У передчутті весни – Свято Колодія–Масниця». Прозвучали народні веснянки і жартівливі пісні, а також поезія і авторські музичні твори. Виконавцями були студенти та колишні випускники Полтавського музичного училища ім. М.В.Лисенка. Серед робіт Театру останніх років також пластично-пантомімічні композиції молодих акторів «Шляхетний дует» і «З життя клоунів» (2012) на музику Т. Парулава, театралізовані концерти патріотичної тематики, зокрема «Присвята Майдану і захисникам України», де до сценаріїв були вписані також і твори молодих композиторів; композиція, присвячена 295-річчю з дня народження філософа «Григорій Сковорода – геній з полтавської землі», музично-театральне дійство «Гоголіада XXI» – (2019).

Висновки і пропозиції.

Студентський музичний театр у Полтаві наближається до свого двадцятилітнього ювілею. Результати діяльності «ПарМіКо» приносять свої плоди. Викладач і композитор, художній керівник Громадського об'єднання Тамара Парулава проявила себе як лібретист і драматург. Серед колишніх учасників нині вже визначилися професійні актори і режисери, солісти-вокалісти і концертмейстери різних колективів. А історія театру продовжується. Щорік в його репертуарі з'являються нові музично-сценічні композиції. Вони традиційно мають свого глядача і дають змогу студентам спробувати себе у вже обраній або суміжній професії. Реалії сьогодняшнього дня вимагають від кожного громадянина України не лише професіоналізму, а й творчого ставлення до роботи. Геніальний філософ – Григорій Сковорода, говорячи про «сродну працю» пропонував майбутнім поколінням знайти щастя, що, на його думку, полягало в улюбленій роботі. Студентський театр для багатьох студентів музичного училища є полем пошуків такої праці.

Список літератури:

1. Злобін Ю. В. Кріпацькі театри на Полтавщині кінця XVIII – початку XIX ст. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво Випуск 1. С. 28-36. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?... (дата звернення: 1.11.2020).*
2. Парулава Т.Г. Молодіжний Музичний Театр «ПарМіКо» – 10 років. – Полтава, 2011. – 15 с
3. Полтавщина : Енциклопедичний довідник / за ред. А.В. Кудрицького. Київ : УЕ. 1992. 1024 с.
4. Полянська Г. Професійні композитори Полтавщини. *"Рідний край"*. 2016. № 2 (35). С. 133-147
5. Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М.В.Гоголя. URL: [http:// www.poltvaculture.gov.ua/.../128-poltavskiyi-](http://www.poltvaculture.gov.ua/.../128-poltavskiyi-)

akademichnyi-oblasnyi- ukrainskyi-muzychno-dramatychnyi-teatr-im-mvhoholia
(дата звернення: 1.11.2020).

References:

1. Zlobin YU. V. Kripats'ki teatry na Poltavshchyni kintsya XVIII – pochatku XIX st. (Serf theaters in Poltava region of the late XVIII - early XIX centuries).

Visnyk Kyuyivs'koho natsional'noho universytetu kul'tury i mystetstv.Seriya: Stsenichne mystetstvo Vypusk 1. S. 28-36. URL: www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?... (дата звернення: 1.11.2020).

2. Parulava T.H. Molodizhnyy Muzychnyy Teatr «ParMiKo» – 10 rokiv. (ParMiCo Youth Musical Theater - 10 years).– Poltava, 2011. – 15 s.

3. Poltavshchyna : Entsyklopedychnyy dovidnyk (Poltavshchyna : Entsyklopedychnyy dovidnyk) / za red. A.V. Kudryts'koho. Kyuyiv : UE. 1992. 1024 c.

4. Polyans'ka H. Profesiyni kompozytory Poltavshchyny. (Professional composers of Poltava region) "Ridnyy kray". 2016. № 2 (35). S. 133-147.

5. Poltavs'kyy akademichnyy oblasnyy ukrayins'kyy muzychno-dramatychnyy teatr im. M.V.Hoholya. (Poltava Academic Regional Ukrainian Music and Drama Theater. MV Gogol). URL: <http://www.poltavaculture.gov.ua/.../128-poltavskyi-akademichnyi-oblasnyi-ukrainskyi-muzychno-dramatychnyi-teatr-im-mvhoholia> (data zvernennya: 1.11.2020).